

KUOPIO

Kirjaston polku
hyvinvointikertomuksessa ja –
suunnitelmassa, hyvinvointia
edistävässä työssä

Tanja Tilles-Tirkkonen

Hyvinvointikoordinaattori, TtT

Kuopion kaupunki

Lait ohjaavat kuntia suunnitelmalliseen hyvinvoinnin edistämiseen

- Kuntalaki
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 §
- Lastensuojelulaki 12 §
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 §
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (vanhuspalvelulaki) 5 §

Kuopio 2030

Hyvän elämän pääkaupunki

Terveyttä, elinvoimaa ja arjen rikkautta

Toimintatapa

Lupa tehdä toisin

Avoimesti. Innostavasti. Vastuullisesti. Yhdessä.

Missio

Kuopio kumppaneineen mahdollistaa kestävän kasvun ja hyvän elämän

Päämäärät

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN
Turvallinen kaikille – paras paikka kasvaa ja oppia

Kumppanuus

ELINVOIMAINEN JA KASVAVA
Houkutteleva osaajille ja yrityksille

Kansainvälisyys

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS
Kestävästi kasvava – ympäristöstään ylpeä

Digitalisaatio

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ
Haluttu hyvinvoiva työyhteisö

Menestystekijät

Elinympäristö ja osallisuus

Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot

Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo

Laadukas varhaiskasvatus ja koulutus

Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen

Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö

Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys

Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus

Kasvava matkailu ja vetovoimaiset tapahtumat

Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Kiertotalous ja resurssiviisuus

Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta

Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky

Sujuva ja uudistuva toiminta

Uudistuva johtaminen

Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

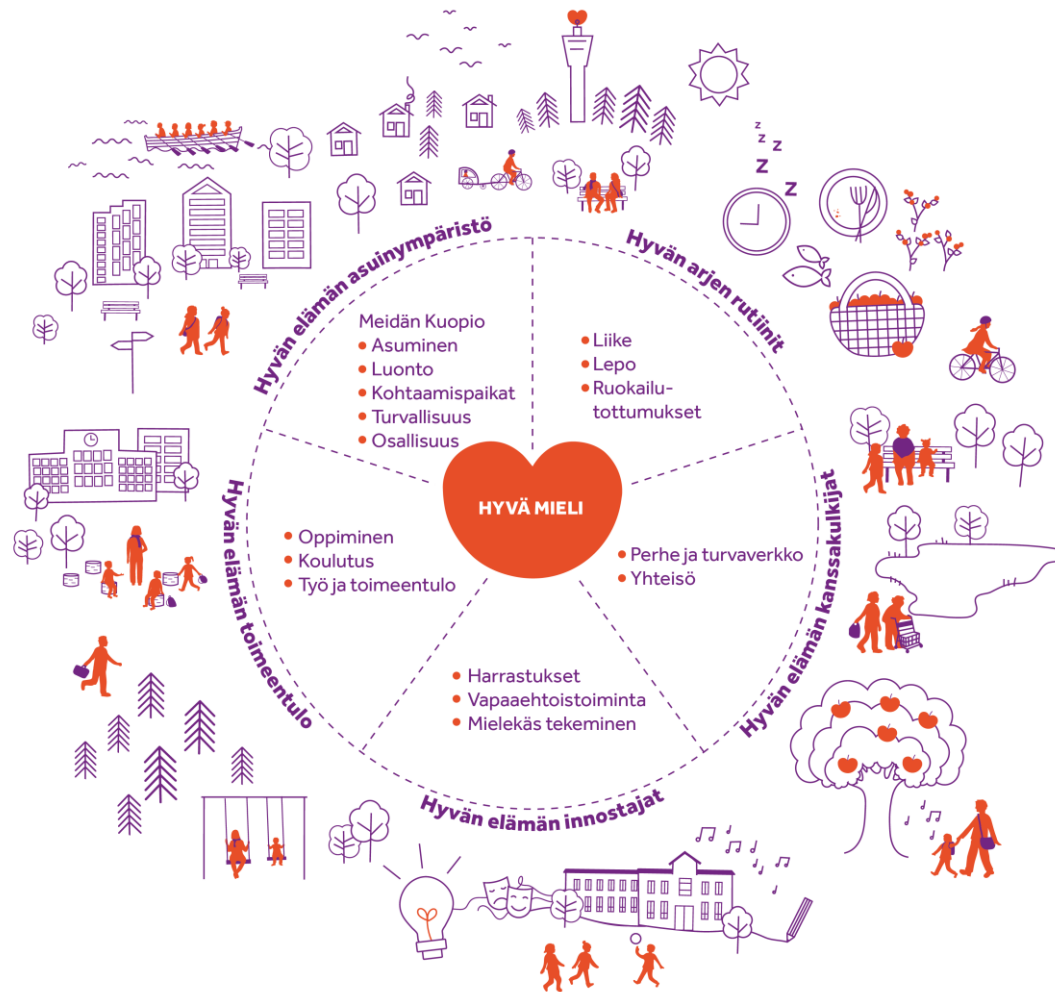
Kestävä talous

Kuopiossa on asukkaiden hyvän elämän mahdollistavat palvelut ja turvallinen sekä viihtyisä asuin- ja elinympäristö. Turvallinen Kuopio on paitsi fyysistä turvallisuutta myös sosiaalista eheyttä. Kuopiossa lapset ja nuoret ovat etusijalla – täällä on hyvä kasvaa, harrastaa ja opiskella. Tuemme ikäihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Haluamme vahvistaa asukkaiden hyvää elämää kannattelevia tekijöitä ja edistää asukkaiden mahdollisuutta hyvään elämään.

Hyvinvoiva ja yhteisöllinen

– turvallinen kaikille, paras paikka kasvaa ja oppia

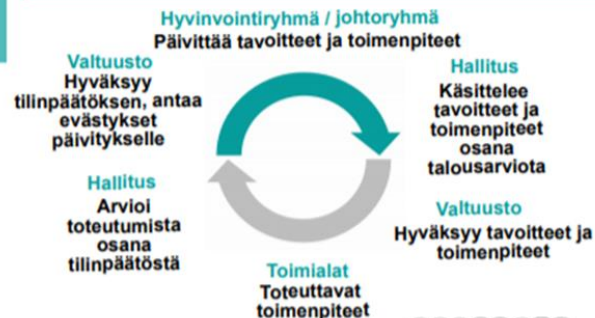

Hyvinvointikertomus prosessina

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

VIISIVUOTISKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

Huomioi

Valtuustokauden lopussa laaja hyvinvointikertomus kuvaa hyvinvoinnin tilaa, kokoaa tehdyn työn ja ehdottaa pitkän aikavälin tavoitteet seuraavalle valtuustolle. Uusi valtuusto tarkoittaa laajan hyvinvointikertomuksen vuosittaiset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista.

TIEDÄTKÖ MIKÄ ON HYVINVOINTIKERTOMUS?

<https://www.youtube.com/watch?v=bINlsXpdZeQ>

Mistä hyvinvointikertomuksia ja –suunnitelmia löytyy?

SÄHKÖINEN HYVINVOINTIKERTOMUS
VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI

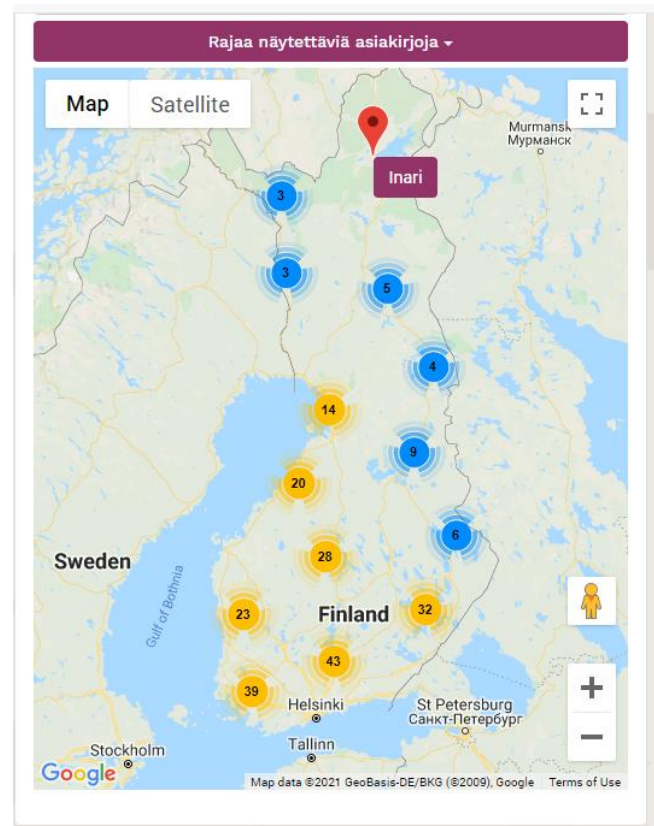
Valitse kieli...

KIRJAUDU

Sähköinen hyvinvointikertomus on työväline tukemaan hyvinvointitiedolla johtamista ja päätöksentekoa.

Den elektroniska välfärdsberättelsen är ett arbetsredskap som stöder ledning och beslutsfattande med utgångspunkt i välfärdsfakta.

**KUNTA
LIITTO**

Käsi pystyyn, ..

..kuinka moni tuntee
oman alueensa
hyvinvointikertomuksen
ja –suunnitelman?

..kuinka moni on ollut
mukana jollain tapaa
sen laadinnassa?

Laajan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman sisältö

I. Hyvinvointikertomus

- Yhteenveto hyvinvoinnin tilasta
- Ehdotus vähemmistätietosisällöstä: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/tiedon-hyodyntaminen/hyvinvointikertomusten-minimitietosisalto>
  - Järjestämislain 29§ mukainen asetus hyvinvointikertomusten vähimmäistiedoista on tulossa lausunnolle syksyllä 2022, jonka myötä vähimmäistietosisällöt muuttuvat velvoittaviksi.

II. Hyvinvointisuunnitelma

- Painopisteet, tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä arviointimittarit seuraavalle valtuustokaudelle

III. Valtuustohyväksyntä ja toteuttaminen

- Suunnitelman hyväksyminen ja vieminen toteutukseen

Yhteensä 62 indikaattoria, joista 3 kirjastoon liittyen

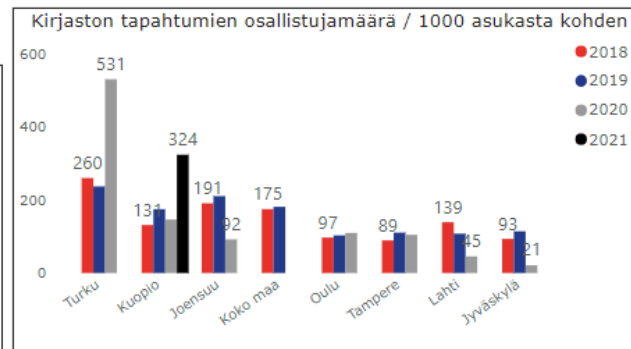
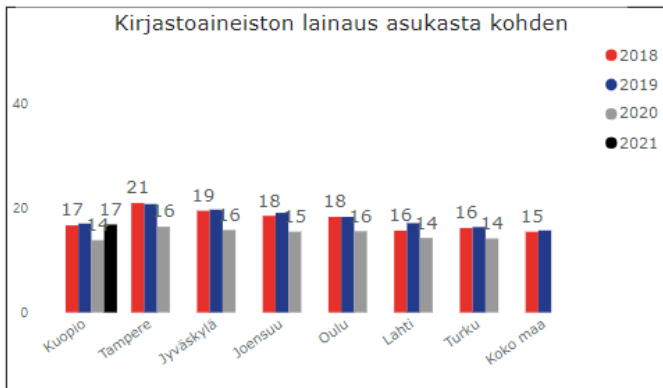
THL:N EHDOTUS KUNNAN HYVINVOINTIKERTOMUSTEN VÄHIMMÄISTIETOSISÄLLÖSTÄ (versio 9.9.2022, ks. muutokset 2.välilehdellä. Kaikki Sotkanetissä olevat minimietielistojen indikaattorit on koottu tänne: [thl.fi/indikaattorit](#))

Kirjastokäynnit / asukas	Kulttuuritoimi		Kirjastotilasto: https://tilastot.kirjastot.fi (Valitse: oma kuntasi, uusin tilastovuosi, Kirjaston käyttäjät → Fyysiset käynnit. Luku laskettava itse per asukas.)	Indikaattori ilmaisee kirjastokäyntien lukumäärän/asukas. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia. Maksuttomina ja kaikille avoimina tiloina kirjastot ovat myös tärkeitä kohtaamispaikkoja, tiedonvälityskanavia ja lisäävät asukkaiden osallisuutta.	1		
Kirjojen kokonaislainaus / asukas	Kulttuuritoimi		Kirjastotilasto: https://tilastot.kirjastot.fi (Valitse: oma kuntasi, uusin tilastovuosi, Lainaus → Kokonaislainaus. Luku laskettava itse per asukas.)	Indikaattori ilmaisee kirjojen kokonaislainauksen/asukas. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia. Maksuttomina ja kaikille avoimina tiloina kirjastot ovat myös tärkeitä kohtaamispaikkoja, tiedonvälityskanavia ja lisäävät asukkaiden osallisuutta.	1		
Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta	Kulttuuritoimi		Kirjastotilasto: https://tilastot.kirjastot.fi (Valitse: oma kuntasi, uusin tilastovuosi, Kirjaston tapahtumat ja käyttäjäkoulutus → Tapahtumat → Kirjaston päävastuullisen järjestämiä tapahtumia yhteensä. Luku laskettava itse per asukas.)	Indikaattori ilmaisee kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrän / 1000 asukasta. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia. Maksuttomina ja kaikille avoimina tiloina kirjastot ovat myös tärkeitä kohtaamispaikkoja, tiedonvälityskanavia ja lisäävät asukkaiden osallisuutta.	1		

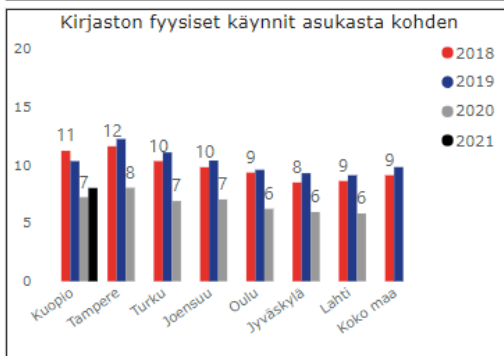
Kuopion hyvinvointikertomus tuo esiin kirjaston toimintaa

Kirjasto hyvinvoinnin edistäjänä

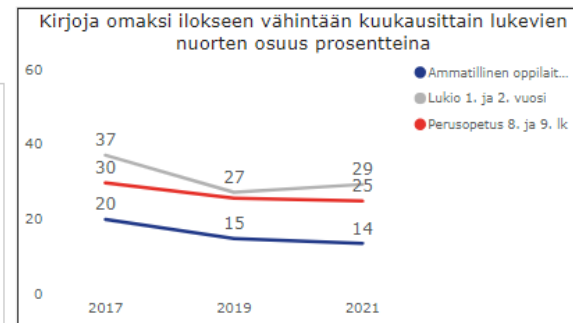

Huom! Kirjastot olivat suljettuina 16.3. - 15.5.2020 välisen ajan Koronapandemian vuoksi. Tämä on osaltaan vaikuttanut myös lainausten, fyysisten käyntien ja tapahtumien määrään. Tapahtumien tilastointi on muuttunut: vuodesta 2020 lähtien tapahtumiin tilastoidaan myös verkossa järjestettävät tapahtumat.

Valitse alue, jota haluat tarkastella

- Alue
- Joensuu
  - Jyväskylä
  - Koko maa
  - Kuopio
  - Lahti
  - Oulu
  - Tampere
  - Turku

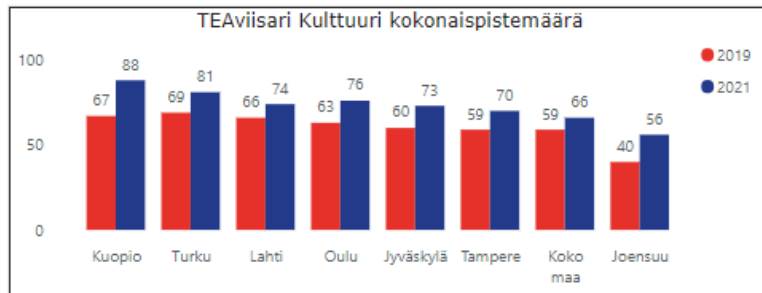
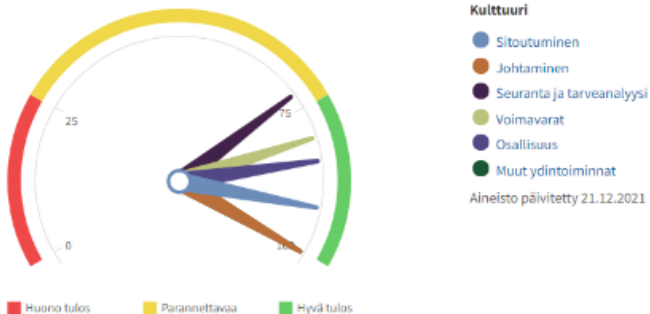

Takaisin valikkoon

Kuopion hyvinvointikertomus tuo esiin kirjaston toimintaa

THL toteuttaa TEAviisari selvitystä kuntien kulttuuritoiminnasta joka toinen vuosi. Viimeisin selvitys on vuodelta 2021. TEAviisarissa toimintaa arvoidaan kuuden osa-alueen kautta, jotka on kuvattu alla kuvassa ja taulukossa.

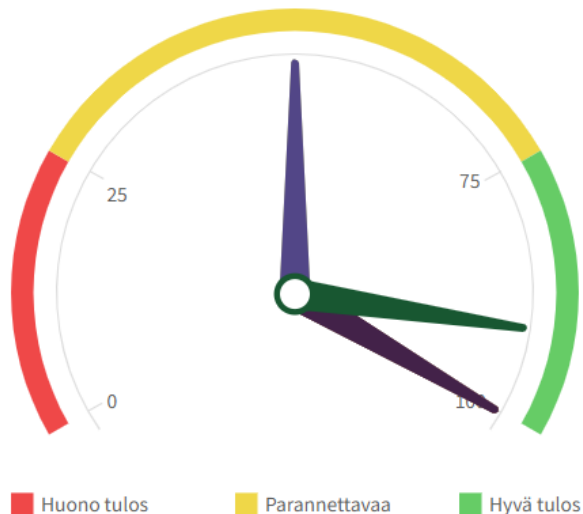
Kulttuuri : Kuopio 2021

Lue lisää kulttuurin [TEAviisarista](#) ja tutustu muihin [kulttuuriin liittyviin tilastoihin](#)

TEAvisari kertoo kirjastojen toiminnasta

Kirjastotilastot : Kuopio 2021

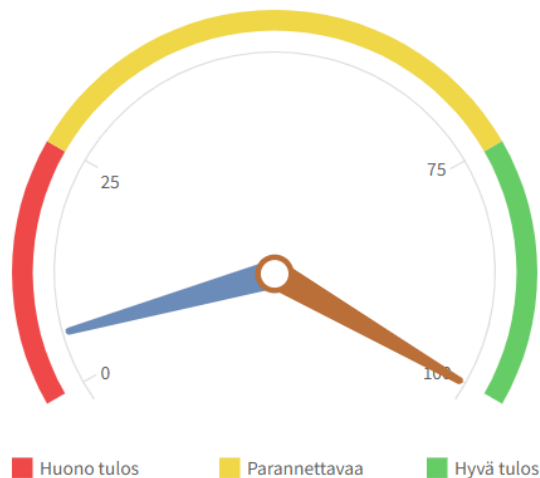

Voimavarat

← Pisteet	Kuopio	Koko maa
Kirjastotilastot	82	58
Fyysiset kirjastokäynnit/asukas i	100 <i>7,2 käyntiä/asukas</i>	61 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>
E-aineistokulut/asukas i	100 <i>1,24 €/asukas</i>	56 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>
Tapahtumiin osallistujat/1000 asukasta i	100 <i>147 hlöä/1000 asukasta</i>	51 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>
Kirjastoaineistokulut/asukasluku i	50 <i>6,6 €/asukas</i>	31 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>
Lainaaajia, % asukkaista i	50 30 %	58 <i>Toteutuu vaihtelevasti</i>
Yleisten kirjastojen saavutettavuus i	91 91 %	94 <i>Toteutuu hyvin</i>

TEAvisari kertoo kirjastojen toiminnasta

Kirjastojen tilat : Kuopio 2021

Osallisuus

← Pisteet

Kirjastojen tilat

Yleisten kirjastojen tilojen tarjoaminen kansalaistoimintaan

Kuopio

Koko maa

53

68

6

6 %

61

Toteutuu vaihtelevasti

Kunnan yleisten kirjastojen varattavissa olevat tilat maksuttomia yhdistyksille/järjestöille/asukkaille

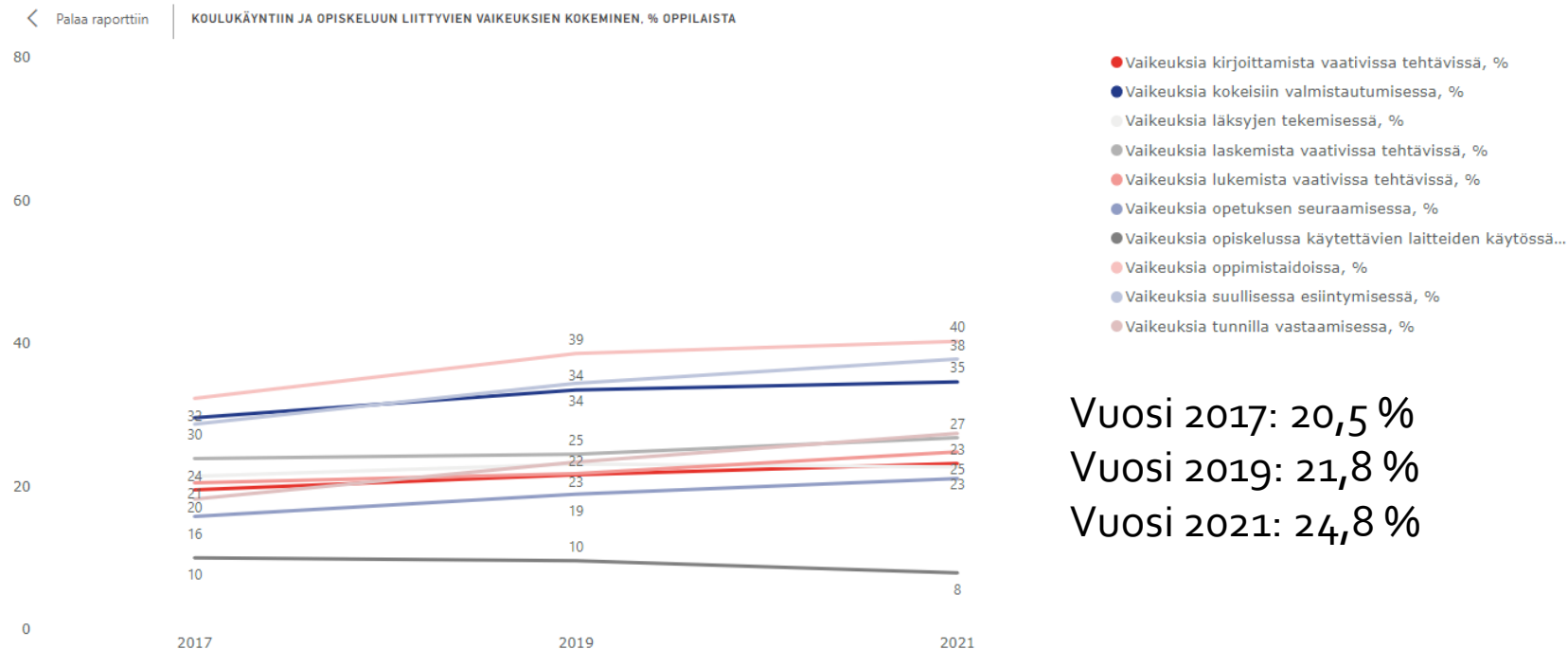
100

Kyllä

86

Toteutuu hyvin

Vaikeuksien kokeminen lukemista vaativissa tehtävissä on kasvanut viime vuosina kuopiolaisilla 8. ja 9. lk oppilailla

Vuosi 2017: 20,5 %
 Vuosi 2019: 21,8 %
 Vuosi 2021: 24,8 %

Kuopion hyvinvointisuunnitelman laadintaprosessi

Tavoitteiden asettaminen hyvinvointikertomuksen pohjalta

Asiantuntija -työpajojen toteuttaminen

- 8 työpajaa
- Yli 150 henkilöä ja yli 200 osallistumiskertaa
- Lähes 40 organisaatiota

Luottamustoimielinten/työryhmien osallistuminen

- Lasten parlamentti
- Nuorisovaltuusto
- Vanhusneuvosto
- Vammaisneuvosto
- Romanityöryhmä

Pienryhmätyöskentely ja peilaaminen valtakunnallisiin ohjelmiin ja suosituksiin

Työpajoihin osallistuneilla mahdollisuus avoimeen kommentointiin

Kirjasto mukana hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnassa – 3 askelta

1. Orientaatio

- Kirjaston henkilökunta käsitteli Hyvinvoiva Kuopio - ohjelman tyhy-päivässä tuottaen aineistoa siitä, että millä tavalla kirjasto tukee ohjelmassa esitettyjä hyvän elämän elementtejä
- Kirjasto huomasi olevansa yksi keskeisistä hyvän elämän edistäjistä yhdessä muiden toimijoiden kanssa

2. Kirjaston sisäiset työpajat: työpajoissa käsiteltiin 5 hyvän elämän elementtiä kahdesta eri näkökulmasta

- Näkökulma 1: Millä tavalla kirjasto on edistämässä tätä hyvän elämän elementtiä yleisesti ja Millä konkreettisilla toimintamuodoilla tätä jo tehdään ja mitä uusia ideoita
- Näkökulma 2:Kenen kanssa vastataan tähän haasteeseen toimipisteissänne nyt ja uusia ideoita yhdessä tekijöistä
- Työpajoissa työstämistä syvennettiin Sitran megatrendi-korttien avulla

3. Laajemman toimijajoukon työpajat

KUOPIO

HYVINVOINTISUUNNITELMA 2021-2025

Matkalla hyvän elämän pääkaupungiksi

- 5 Hyvän elämän elementtiä
- 13 Tavoitetta
- 27 Toimenpidettä
- 100 Tehtävää

<https://kuopionhyvinvointisuunnitelma.fi/>

Hyvinvointisuunnitelma ohjaa toimintaa kuopiolaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Keskiössä on hyvinvoinnin ja terveyden tasa-arvo, terveyden, mielenhyvinvoinnin ja työkyvyn tukeminen sekä normaalipainaisuuden edistäminen.

Suunnitelman pohjana on viisi hyvinvoinnin osa-aluetta, hyvän elämän elementtiä. Hyvinvointisuunnitelmassa on esitetty yhteensä 27 toimenpidettä ja 100 tehtävää, joilla tuetaan tavoitteita hyvän elämän elementtien vahvistamiseksi. Tämän sivuston kautta voit tutustua näihin tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja tehtäviin tarkemmin. Lisäksi saat tietoa tavoitteiden etenemisestä.

Kuopion hyvinvointisuunnitelma sisältää myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, ehkäisevän päihdetyön suunnitelman sekä näkökulmia arjen turvallisuuden edistämisestä.

Tutustumalla koko suunnitelmaan saat lisätietoa suunnitelman laadinnasta, toteutuksesta ja arvioinnista. Lisäksi löydät tietoa suunnitelmaa ohiaavista suosituksista ja ohjelmista.

Hyvinvointisuunnitelman toimeenpaneminen käyttösuunnitelmissa

 (0)

	Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1 	1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia		Kirjasto osallistaa ja luo osallisuutta. Kirjastopalvelut edistävät yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua ja demokratiakehitystä. Kirjastopalvelut edistävät monilukutaitoa, joka ehkäisee syrjäytymistä ja antaa kuntalaisille valmiuksia osallistumiseen ja yhteiskunnan rakentamiseen.

Vuosiraportti tuo esiin toteutunutta toimintaa

Toimenpiteet merkityksellisen tekemisen ja kokemuksen löytämisen edistämiseksi vuonna 2021

Mahdollistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastus

- Kuopiosta 22 koulua on osallistunut Suomen harrastamisen mallin toteutukseen lukuvuoden 2020-2021 aikana tarjoamalla 1-3 kerhoa/koulu. Syksyllä 2021 toiminnassa oli 50 kerhoa. Vuoden 2021 aikana Harrastamisen mallin kerhoihin osallistui yli 800 lasta.
- Palvelutoimintaa on toteutettu ja pyritty kehittämään vastaamaan lasten ja nuorten tarvetta aiempaa paremmin. Alla joitain esimerkkejä toiminnasta:
- Nuorisopalvelut ja -järjestöt ovat tarjonneet ja kehittäneet matalan kynnyksen ohjauttaa ja omaehtoista harrastustoimintaa, kuten erilaisia kerhoja (esim. kokkailu- ja leivonta-, monitoimi-, liikunta-, kädentaiteo- ja pelikerhot) sekä pajatoimintaa (esim. bändi- ja teatteripajat). Toimintaa on toteutettu kouluajan jälkeiselle ajalla nuorisotiloissa ja verkossa. Toiminta on tavoittanut vuonna 2021 yhteensä lähes 167 000 kävijää. Keväällä 2021 nuorisopalveluissa otettiin käyttöön liikkuva nuorisotila, matkailuauto "Kissa/Wauto". Myös digitaalista nuorisotyötä on kehitetty.
- Kansalaisopisto on tarjonnut lapsille, nuorilla ja perheille suunniteltuja kursseja yhteensä 235 kurssia koko opiston toimialueella. Vuonna 2021 yhteensä 19 % Kansalaisopiston opiskelijoita on 0-19 -vuotiaita.
- Kirjastot tukevat lasten, nuorten ja perheiden lukemisharrastusta ja monipuolisten lukutaitojen kehittämistä aineistollisesti, tilallisesti ja tapahtumallisesti, esim. satutunteja, nuorten lukupiirejä ja työpajoja järjestäen. Lasten ja nuorten lainoja toteutui vuonna 2021 yhteensä noin 270 500 kappaletta ja kirjastojen lasten/nuorten tapahtumiin osallistumiskertoja oli lähes 28 000. Lasten ja nuorten mediakasvatussuunnitelman laadinta on aloitettu.
- Lapsille ja perheille on toteutettu taidetoimintaa Perheentalolla, lähikirjastoissa ja asukastoiminnassa. Toiminta on tavoittanut reilut 900 kävijää.
- Erityislapsille perheineen toteutui Vauhtisankarit -ryhmätoimintaa ja "Kivenniemen salaisuus" tapahtuma.
- Harrastamisen kynnystä on pyritty madaltamaan usein eri keinoin. Kuopio on muun muassa mukana [Unelmista totta -alustalla](#) lasten ja nuorten harrastamisen tukemiseksi. Liikkis-rannekkeen hankki vuonna 2021 yhteensä noin 3000 lasta ja nuorta (alle 20 vuotiaat). Kaiku-korttia ei vielä hyödynnetä Kuopiossa.

Tuetaan työikäisiä ja ikäihmisiä löytämään mielekästä tekemistä ja kokemista

- Vuoden 2021 toteutui useita asukaslähtöisiä tapahtumia ja palveluja. Alla muutamia esimerkkejä:
- Vanhuspalveluissa toteutui Taidetta hoivakoteihin ja Klönnivierailut palvelutaloissa -hankkeet sekä kuusi eri sisältöistä Kulttuuri vanhustyö tukena -työryhmän kulttuuri- ja taidetuotantoa. Myös kotihoidon ARVI -jaksoilla on ollut asiakkaille tarjolla kulttuurisia tukipalveluja. Huomiona kuitenkin Koronan tuomat hankaluudet näiden toteutukseen.
- Kulttuurikahvilat toimintaa toteutui neljä kertaa keräten yhteensä reilu 250 osallistujaa.
- Paikalliseen ikääntyneille suunnattuun Armas -festivaaliin osallistui noin 300 henkilöä.
- Kuopiossa luotiin vuonna 2021 uusia mahdollisuuksia järjestäytymättömille ryhmille tuottaa tapahtumia osana Meidän Kuopio festivaalia. Meidän Kuopio festivaalissa toteutettiin yhteensä 123 tapahtumaa 52 toimijan voimin.
- Kuopiossa ollaan kehittämässä palvelumalleja mahdollistamaan joustavampaa ja tehokkaampaa tilojen hyödyntämistä.
- Kuopion asukastoimintaa on rakennettu uusien yhteistyökumppaneiden kanssa, ja muun muassa kirjastojen kanssa. Erityisen vahvasti asukastoimintaa toteutetaan yhdessä järjestöjen kanssa Karttussa. Vapaaehtoisten mahdollisuuksia osallistua asukastoimintaan on lisätty.

Yhteinen keskustelu

Miten kirjaston toiminta on näkyvä oman kuntasi hyvinvointikertomuksessa ja –suunnitelmassa?

Millä tavoin kirjasto on mukana hyvinvoinnin edistämistyön suunnittelussa ja toteutuksessa ja arvioinnissa?

KUOPIO

Kiitos!

tanja.tilles-tirkkonen@kuopio.fi

www.kuopio.fi/hyvinvointi

Twitter: @TanjaTT_

LinkedIn

